

ENERGIECOALITIE RIJKSWATERSTAAT – UNIE VAN WATERSCHAPPEN *'ENERGIEKANSSEN IN HET WATERBEHEER'*

Wij, Jan-Hendrik Dronkers en Hans Oosters, respectievelijk vertegenwoordigend **Rijkswaterstaat (RWS)** en de **Unie van Waterschappen (UvW)**, zijn zeer betrokken bij het klimaatvraagstuk. Dagelijks ondervinden onze organisaties de effecten hiervan in de waterhuishouding van ons land. Dagelijks zijn onze organisaties in de weer om de effecten en risico's hiervan binnen maatschappelijk aanvaardbare grenzen te houden (klimaatadaptie). Daarom werken wij ook van harte mee aan de bestrijding van de oorzaken van de klimaatverandering en dragen wij bij aan de ontwikkeling van de duurzame energietransitie (klimaatmitigatie). Deze Energiecoalitie binnen het waterbeheer geeft een krachtige impuls voor een versnelling van het realiseren van energiedoelstellingen en biedt een gezamenlijke basis voor een actieve en duidelijke positie van het waterbeheer binnen de energietransitie in Nederland.

OVERWEGINGEN

1. In het Klimaatakkoord van Parijs (2015) zijn mondiaal doelstellingen vastgelegd ter vermindering van de opwarming van de aarde. Nederland is kwetsbaar vanwege de bijzondere ligging. Ons land heeft daarom groot belang bij de realisatie van de mondiale klimaatdoelstelling de verwarming te beperken tot 1,5 maximaal 2 graden Celcius. Het verminderen van de opwarming van de aarde draagt bij aan het behoud van onze delta als veilige leefomgeving. Dit raakt ook Rijkswaterstaat en de waterschappen die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van Nederland tegen watersnood en de voorkoming van wateroverlast en verdroging (klimaatadaptatie).
2. Er zijn binnen het waterbeheer goede mogelijkheden om daarnaast actief bij te dragen aan de vermindering van broeikasgassen (klimaatmitigatie). De drie belangrijkste pijlers van de waterbeheerders zijn: verminderen van het energieverbruik, benutten van de potenties van het watersysteem als energiebron en het beschikbaar stellen van assets als terreinen, installaties en objecten voor opwekking van duurzame energie (o.a. uit energiebronnen als water, zon en wind).
3. De Unie van Waterschappen heeft in het Energieakkoord voor Groene Groei (2013) vastgelegd dat de waterschappen in 2020 gezamenlijk minstens 40% van hun eigen energieverbruik zelf zullen opwekken met duurzame energie. Op 21 maart 2016 is in de Green Deal Energie tussen UvW en het Rijk vervolgens overeen gekomen dat de waterschappen daarna zo snel mogelijk 100% energieneutraal willen gaan worden (GD 195 Green Deal Unie van Waterschappen – Rijk) en, voor zover mogelijk en inpassbaar, assets beschikbaar stellen aan derden voor energieopwekking. In het kader van de Meerjarenafspraken energie-efficiency (MJA3) stellen de waterschappen elke 4 jaar Energie-efficiency plannen op, die jaarlijks worden gemonitord. Daarnaast stelt de UvW tweejaarlijks een Klimaatmonitor vast, waarin het energieverbruik en de klimaatvoetafdruk van de sector en van alle waterschappen afzonderlijk in beeld is gebracht.
4. Rijkswaterstaat heeft de ambitie om uiterlijk in 2030 de netwerken die Rijkswaterstaat beheert (het hoofdwegen- en vaarwegennet en het hoofdwatersysteem) energieneutraal te maken (Brief van Minister Schultz van Haegen aan de Tweede Kamer van 5 juni 2016). Energiebesparing, het vergroenen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie op het areaal van RWS zijn daarin belangrijke pijlers. Daarnaast heeft RWS zich tot doel gesteld om haar CO₂ uitstoot in 2020 met 20% verminderd te hebben (ten opzichte van 2009). Rijkswaterstaat rapporteert hier in het kader van de CO₂ Prestatieladder jaarlijks over in haar CO₂ Managementplan.

Wij komen het volgende overeen:

DOEL

Artikel 1 Doelen

Vanuit onze eigen verantwoordelijkheden, taken en rollen willen we de krachten van onze organisaties bundelen om:

1. Een krachtige impuls te geven aan een versnelling bij het realiseren van onze klimaat- en energie ambities.
2. Met het oog op de betekenis van de klimaatverandering een gezamenlijke basis te leggen voor een actieve en zichtbare positie van het waterbeheer binnen de duurzame energietransitie in Nederland.
3. Deze maatschappelijke bijdrage op een verantwoorde wijze te realiseren met inachtneming van de eisen die het waterbeheer stelt aan de inpassing van energieprojecten en met waarborging van de continuïteit van een adequate uitvoering van onze kerntaken. Dit geldt met name voor het ter beschikking stellen van terreinen aan derden ten behoeve van duurzame energieopwekking.
4. Het behalen van schaalvoordelen op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van kennis, bij het aanpakken van mogelijke knelpunten (technisch, juridisch, ecologisch en financieel) en in het betrekken van de omgeving bij de ontwikkeling van duurzame energie, zoals gemeenten, provincies en (energie)bedrijven.

INZET EN ACTIES

Artikel 2 Gezamenlijke inzet en acties van RWS en Unie van Waterschappen

1. Elkaar in woord en daad te ondersteunen bij het realiseren van onze energie-ambities en onze doelstelling om energieneutraal te worden. We ondersteunen elkaar in het beschikbaar stellen van de energiepotentie ten behoeve van de transitie van de Nederlandse energiehuishouding.
2. Gezamenlijk onderzoeken we hoe de duurzame energiebronnen verantwoord kunnen worden ingepast in het Nederlandse waterbeheer en welke eisen dit stelt aan bijvoorbeeld watergangen, rioolwaterzuiveringen, waterbergingsgebieden, dijken, sluizen en gemalen. We hebben de intentie om onze assets te benutten en, waar mogelijk en inpasbaar, ter beschikking te stellen voor het winnen van water-, wind en zonne-energie. Gezamenlijk onderzoeken we de juridische, technische, ecologische en financiële belemmeringen die daarbij aan de orde kunnen zijn en trachten deze weg te nemen.
3. Voor deze samenwerking maken we gebruik van de reeds bestaande structuur van thematische Expertgroepen (o.a. Wind, Zon, Energie in het Watersysteem) en het 'Kennisnetwerk Windturbines nabij Waterkeringen', die in het kader van de Green Deal Energie zijn ingesteld. Deze groepen brengen kansen in beeld, zoeken oplossingen voor knelpunten en delen kennis en ervaring met concrete energieprojecten.

4. Wij brengen synergie aan tussen het aan deze Green Deal gekoppelde onderzoeksprogramma 'Duurzame Energie in het watersysteem' van de STOWA en het onderzoeksprogramma 'Water en Energie' van Rijkswaterstaat. Hierbij maken we, waar mogelijk, gebruik van de programmeringstructuur van het 'Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat', zodat ook andere partijen desgewenst kunnen aansluiten.
5. Om de ontwikkeling van duurzame energie in het waterbeheer te versnellen, zullen wij innovatieve (pilot)projecten stimuleren en realiseren, zoals:
 - drijvende zonnepanelen;
 - 'slim malen' met energiezuinige poldergemalen;
 - warmte- en koude onttrekking uit oppervlaktewater;
 - windturbines bij waterkeringen;
 - blue energy en benutting van buffercapaciteit in het watersysteem (blue battery).
6. Tegelijkertijd trekken we, waar mogelijk, gezamenlijk op in onze benadering van andere partijen en stakeholders, zoals gemeenten, provincies en de energiesector. Deze partijen zijn nodig om de kansen voor duurzame energie daadwerkelijk te benutten. We maken daarbij gebruik van bijv. het Energieakkoord voor Duurzame Groei, de Regionale energie strategieën¹ en het Lokale Klimaatactieprogramma.
7. Uiterlijk in de 2^e helft 2017 wordt met behulp van de genoemde thematische expertgroepen de potentie die het waterbeheer kan bieden op de afzonderlijke duurzame energiebronnen in beeld gebracht en actief aan de samenleving aangeboden en openbaar gemaakt. Daarbij worden ook de voorwaarden aangegeven die het waterbeheer stelt aan de inpassing van deze energiebronnen. Wij maken voor de ontsluiting van de energiekansen in het waterbeheer zoveel mogelijk gebruik van de nationale Energieatlas.
8. Om het energievraagstuk binnen het waterbeheer breed onder de aandacht te brengen wordt ook gebruik gemaakt van bestaande overlegstructuren als het 'Platform Slim Samenwerken'.

SLOTBEPALINGEN

Artikel 3 Rapportage en voortgang

In het periodieke Topoverleg van RWS en Unie van Waterschappen wordt de voortgang van de afspraken van deze coalitie-overeenkomst gemonitord en besproken. Partijen maken jaarlijks een gezamenlijke rapportage van de voortgang van de afspraken.

Artikel 4 Citeertitel

Deze overeenkomst kan worden aangehaald als 'Energiecoalitie Rijkswaterstaat – Unie van Waterschappen'.

¹ Deal ministeries BZK, EZ en IenM met IPO, VNG en UvW (juni 2016)

Artikel 5 Inwerkingtreding

Deze coalitie-overeenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2018.

Artikel 6 Nakoming

De nakoming van de afspraken van deze coalitie-overeenkomst is niet in rechte afdwingbaar.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Rotterdam op 26 oktober 2016.

mr.ing. J.H. Dronkers,
Directeur Generaal Rijkswaterstaat

mr. J.H. Oosters,
Voorzitter Unie van Waterschappen